

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
SREDNJOBOSANSKI KANTON/KANTON SREDIŠNJA BOSNA

KANTONALNI SUD U NOVOM TRAVNIKU

Broj: 51 0 P 166008 22 GŽ

Novi Travnik, 13.07.2022. godine

Kantonalni sud u Novom Travniku u vijeću sastavljenom od sudija Nijaz Krnjić predsjednik vijeća, Stana Imamović i Alma Islamović članovi vijeća, u pravnoj stvari tužitelja S. Š. iz T., ulica ..., zastupan po punomoćnici Berini Krnjić advokat iz Travnika, ulica Bosanska broj 135, protiv tužene A. B. iz T., ulica ..., zastupana po punomoćniku Admiru Smailagić advokat iz Travnika, ulica Bosanska broj 81, radi raskida ugovora o doživotnom izdržavanju, vrijednost spora 49.000,00 KM, odlučujući o žalbi tužitelja izjavljena protiv presude Općinskog suda Travniku broj 51 0 P 166008 19 P od 22.11.2021. godine, u sjednici vijeća održana 13.07.2022. godine donio je sljedeće:

RJEŠENJE

Žalba tužitelja se uvažava, ukida presuda Općinskog suda u Travniku broj 51 0 P 166008 19 P od 22.11.2021. godine u stavu drugom i trećem izreke i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovni postupak.

Obrazloženje

Pobijanom presudom raskinut je Ugovor o doživotnom izdržavanju broj OPU-IP 78/2019 od 04.02.2019 godine zaključen između tužitelja i tužene A.B. i nalaženo tuženoj da napusti stan tužitelja i prestane ga uznemiravati (stav prvi izreke). Zahtjev da sud obaveže tuženu da mu vrati 55.000,00 KM koja su sa njegovog računa prenesena na njen je odbijen kao neosnovan (stav drugi izreke) i odlučeno da svaka stranka snosi svoje troškove postupka (stav treći izreke).

Protiv ove presude žalbu je blagovremeno izjavio tužitelj iz svih žalbenih razloga propisanih članom 208. stav 1. Zakona o parničnom postupku. Pobija stav drugi i treći izreke. U bitnom navodi da je tužitelj dokazao da je tužena iskoristila njegovu starost i potrebu za pomoć druge osobe sve kako bi sebi pribavila imovinsku korist, da ove činjenice proizilaze i iz ponašanja tužene u ovom postupku, jer nije pristupila ni na jedno zakazano ročište čime je izbjegla i da bude saslušana kao stranka i odustala je od saslušanja predloženih svjedoka, čime je nesumnjivo potvrdila svoju namjeru da koristeći starost tužitelja, koji ima 85 godina, slab vid i sluh, neznanje i stanje potrebe, probavi materijalnu korist. Pored toga navodi da ni za prvostepeni sud nije sporno da je navedena novčana sredstva, shodno odredbi člana 5. Ugovora o doživotnom izdržavanju, tuženu mogla dobiti tek nakon smrti tužitelja. Međutim, unatoč toj činjenici prvostepeni sud zaključuje da je prenos sredstva, iako izvršen neposredno po zaključenju ugovora, pravno valjan. Posebno napominje da je tužitelj bio u zabludi u pogledu iznosa sredstva koja je trebao prenijeti tuženoj, jer je

mislio da se radi o iznosu od 1.000,00 KM do 2.000,00 KM što je potvrdio i svjedok Z. S., a iz naloga za prenos sredstva se vidi da isti nije ispunio tužitelj, nego ga je samo potpisao. Stoga smatra da provedeni dokazi nisu cijenjeni na propisani način, zbog čega odlučne činjenice nisu potpuno i pravilno utvrđene i da je pobijana presuda zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava i predlaže ovom sudu da preinači prvostepnu presudu u pobijanom dijelu, usvoji tužbeni zahtjev i obaveže tuženu da mu naknadi troškove parničnog postupka prema troškovniku u spisu i troškove za sastav žalbe u iznosu od 1.000,00 KM.

Odgovor na žalbu nije dostavljen.

Nakon što je ispitao osporenu presudu u granicama navoda iz žalbe i po službenoj dužnosti u smislu člana 221. Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15), ovaj sud je zaključio:

Žalba je osnovana.

Predmet tužbenog zahtjeva je raskid Ugovora o doživotnom izdržavanju broj OPU-IP 78/2019 od 04.02.2019. godine zaključen između tužitelja i tužene i povrat iznosa od 55.000,00 KM koji je 11.02.2019. godine prenesen sa računa tužitelja na račun tužene.

Iz činjeničnog supstrata tužbe proizilazi da je tužitelj tražio raskid ugovora o doživotnom izdržavanju, iseljenje tužene iz njegovog stana, prestanak uznemiravanja i povrat novca, jer je neposredno po zaključenju ugovora prestala izvršavati ugovorene obaveze, grubo se ponašala prema tužitelju, prijetila mu, galamila, da se uselila u njegov stan iako to nije ugovoreno, da je samo sedam dana po zaključenju ugovora, koristeći njegovu starost, neznanje i loše zdravstveno stanje, ishodila da joj sa svog štednog računa koji je otvoren kod Vakufske banke, sav novac prenese na njen račun, da ju je u 30.08.2019. godine u pisanoj formi obavijestio da otkazuje ugovor, tražio povrat novčanih sredstava i da mu vrati ključeve od stana, da je podneskom od 10.09.2019. godine tužena obavijestila tužitelja da ne prihvata ni jedan zahtjev iz podneska od 30.08.2019. godine, zbog čega je i podnio tužbu i predložio mjeru osiguranja, koju je prvostepeni sud usvojio rješenjem 17.02.2020. godine i zabranio tuženoj raspolaganje predmetnim novčanim sredstvima, jer je po ocjeni prvostepenog suda, tužitelj učinio vjerovatnim potraživanje utuženog novčanog iznosa. Rješenje o mjeri osiguranja je potvrđeno rješenjem ovoga suda od 11.06.2020. godine.

Po prijedlogu tužitelja, na okolnosti osnovanosti tužbenog zahtjeva, izvršen je uvid u ugovor o doživotnom izdržavanju od 04.02.2019. godine (sa prilogima) kopiju štedne knjižice, kopije ličnih karata parničnih stranaka, ugovor o oročenom štednom ulogu zaključen između tužitelja i Vakufske banke d.d. Sarajevo, Poslovnica Travnik od 15.2.2018. godine, u štednu knjižicu na ime tužitelja, dopis tužitelja od 30.8.2019. godine upućen tuženoj, akt Vakufske banke 03.04.2021. godine, akt punomoćnika tužene upućen punomoćniku tužitelja od 10.9.2019. godine, saslušanje svjedoka Z.S. i tužitelja kao parnične stranke. Po prijedlogu tužne saslušan je svjedok A.Ć., jer je od ostalih predloženih dokaza odustala.

Iz činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda proizlazi da među strankama nije sporno da su 04.02.2019. godine zaključili ugovor o doživotnom izdržavanju kojim se tužena obavezala da će svakodnevno za tužitelja nabavljati namirnice i ostale kućne potrepštine, pripremati mu hranu i obavljati sve kućanske poslove, obezbijediti neophodne popravke, brinuti o ličnoj higijeni, ako tužitelj ne može sam, da će ga u slučaju bolesti njegovati, nabavljati lijekove i obezbijediti potrebnu ljekarsku pomoć, ako bude smješten u bolnici ili drugu ustanovu, da će ga obilaziti, a nakon smrti po mjesnim običajima, o svom trošku, sahrani ga na groblju Slimena Općina Travnik, postaviti nadgrobni spomenik (nišan) i da najmanje jednu godinu od dana smrti, održavati grobno mjesto. Tužitelj se kao primalac uzdržavanja, obavezao da će se nakon njegove smrti tužiteljica uknjižiti kao suvlasnik na ½ stana koji je upisan u podulošku broj 3035 k.o. ...koji se nalazi u T. u ulici ..., površine 33,37 m² i da nakon njegove smrti može podići sva novčana sredstva koja se nađu na štednom računu tužitelja otvoren kod Vakufske banke broj 160 7017000025579. Pored toga iz naloga koji je potpisao tužitelj 11.02.2019. godine je utvrđeno da je sa računa tužitelja na račun tužene koji je otvoren kod iste banke, prenesen iznos od 54.211,11 KM, da su navedena sredstva bila oročena po osnovu ugovora o oročenom štednom ulogu na period od 25 mjeseci, odnosno od 15.02.2018. godine do 15.03.2020. godine.

Nadalje, iz spisa proizilazi da je podneskom punomoćnika tužene od 01.10.2021. godine i na ročištu koje održano istog dana, punomoćnik tužene advokat Admir Smailagić obavještava sud da tužena odustaje od prijedloga za saslušanje svjedoka S. i A. Č., koji su bili predloženi na okolnosti ispunjavanja ugovorenih obaveza, njegovog saslušanja koji je bio predložen na okolnosti prenosa sredstava sa računa tužitelja na račun tužene i prijedloga za saslušanje tužene kao parnične stranke i učinio nespornim dio tužbenog zahtjeva koji se odnosi na raskid ugovora o doživotnom izdržavanju. Stoga je prvostepeni sud, bez posebne ocjene dokaza i obrazloženja, usvojio taj dio tužbenog zahtjeva sadržan u stavu prvom izreke, a kako nije ni osporavan, postao je pravomoćan istekom roka za žalbu.

Sporno je da li je prenos sredstava sa računa tužitelja na račun tužene koji je izvršen 7 dana nakon potpisivanja ugovora, odnosno 11.02.2019. godine, izvršen voljom tužitelja i u skladu da članom 5. Ugovora o doživotnom izdržavanju i članom 4. Ugovora o oročenom štednom ulogu zaključen između tužitelja i Vakufske banke 15.02.2018. godine, odnosno da li je tužitelj bio svjestan da na tuženu prenosi svu uštedevinu ili samo 1.000,00 KM do 2.000,00 KM, da li su provedeni dokaz cijenjeni na propisani način i odlučne činjenice potpuno i pravilno utvrđene, te da li je pobijana presuda zasnovana na pravilnoj primjeni relevantnih odredaba materijalnog prava.

Članom 5. Ugovora o doživotnim izdržavanju ugovoreno je da tužena kao davatelj izdržavanja, tek nakon smrti tužitelja može podići novčana sredstva koja se u tom momentu zateknu na računu tužitelja broj 160 7017000025579 koji je otvoren kod Vakufske banke.

Iz ugovora o oročenom štednom ulogu od 15.02.2018. godine zaključen između Vakufske banke d.d. Sarajevo i tužitelja proizilazi da je tužitelj 55.000,00 KM oročio na 25 mjeseci, da je period oročenja trajao do 15.03.2020. godine, da su oročena sredstva deponovana na računu tužitelja broj 160 7017000025579, dakle na računu koji je naveden u ugovoru o doživotnom izdržavanju. Članom 4. ovog ugovora je ugovoreno da se deponent (tužitelj) neopozivo odrekao prava raspolaganja

oročenim štednim ulogom, niti jednostrano raskinuti ugovor prije isteka perioda oročenja, da samo u iznimnim slučajevima može podnijeti zahtjev banci za prijevremeni raskid oročenog štednog uloga i to: u slučaju smrti člana uže porodice, bolesti deponenta ili člana uže porodice, školovanja, iseljenja iz zemlje, kupovine nekretnina, prestanka radnog odnosa, zbog prirodne nepogode (požar, poplava, zemljotres i slično) ili po rješenju o nasljeđivanju. Pod članovima uže porodice se smatraju bračni i vanbračni supružnici, djeca rođena u braku, vanbračna djeca, usvojena, pastorki i djeca bez roditelja koje deponent preuzeo na izdržavanje, otac, majka, očuh, maćeha, usvojilac, djed i nana/baka, braća i sestre deponenta. Zahtjev za privremeni prekid oročenja mora sadržavati razloge i dostavlja u pisanoj formi sa dokazima na okolnosti opravdanosti razloga za raskid ugovora, te da se ugovor potpunu ili djelimično može raskinuti prije isteka ugovorenog roka samo ako je u sudskom ili upravnom postupku određeno izvršenje na sredstvima koja su deponovana.

Međutim, iz akta banke od 13.04.2021. godine i naloga za prenos sredstava od 11.02.2019. godine, na kojima prvostepeni sud isključivo temelji odluku u odnosu na povrat ovih sredstva, ne proizilazi da je tužitelj podnio zahtjev za raskid ugovora o oročenom štednom ulogu, niti da je ugovor raskinut iz bilo kojih drugih razloga ugovorenih članom 4. Naprotiv, ovim aktom banka samo potvrđuje da su sredstava po nalogu od 11.02.2019. godine bez gotovinski prenesena na račun tužene broj 1607017000026743 otvoren kod iste banke.

Članom 7. stav 1. i članom 123. stav 1. Zakona o parničnom postupku propisano je raspravno načelo, prema kome teret dokaza može biti na obje parnične stranke. Kako je tužena osporavala navode i tužbeni zahtjev u cijelosti (čak i u odnosu na raskid ugovora, koji je naknadno priznala na ročištu od 01.10.2021. godine), teret dokaza da su sporna sredstva prenesena u skladu sa ugovorom o doživotnom izdržavanju i ugovorom o oročenom štednom ulogu od 15.02.2018. godine, je prešao na tuženu u momentu osporavanja ovih navoda. Na okolnosti valjanosti prenosa sredstava sa računa tužitelja na njen račun izvršen samo 7 dana po zaključenju ugovora o doživotnim izdržavanju, tužena je predložila saslušanje svog punomoćnika advokata Admira Smailagić i njeno saslušanje u svojstvu parnične stranke. Međutim, od ovih dokaza je odustala na glavnoj raspravi 01.10.2021. godine. Dakle, u odnosu na ovaj dio tužbenog zahtjeva koji je u toku cijelog postupka osporavala, tužena nije imala dokaznih prijedloga.

Članom 8. i 123. stav 2. Zakona o parničnom postupku je propisano da će sud na osnovu slobodne ocjene izvedenih dokaza, cijeneći ih savjesno i brižljivo, utvrditi relevantne činjenice za donošenje pravilne i zakonite odluke u konkretnoj pravnoj stvari, a članom 126. istog zakona je propisano, ako sud na osnovu ocjene izvedenih dokaza neku činjenicu ne može sa sigurnošću utvrditi, o postojanju te činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Pravilno se ukazuje žalbom tužitelja da provedeni dokazi tužitelja nisu cijenjeni na propisani način i da neki nisu uopšte cijenjeni. Unatoč činjenici da je prvostepeni sud ocjenom ugovora o doživotnom izdržavanju, pravilno utvrdio da su parnične stranke ugovorile da će tuženoj pripasti novčana sredstva koja se nađu na računu tužitelja u vrijeme njegove smrti, odnosno da nisu ugovorili prenos sredstava na tužiteljicu za života tužitelja iz bilo kojih razloga, odbija ovaj dio tužbenog zahtjeva sa

obrazloženjem da iz akta Vakufske banke od 13.04.2021. godine i naloga za prenos sredstava od 11.02.2019. godine, proizilazi da je tužitelj dobrovoljno potpisao nalog za prenos sredstava i da nije dokazao postojanje ugovora o zajmu ili poklonu niti je predložio dokaz na osnovu koga bi se sa sigurnošću moglo utvrditi da ga je tužena prisilila da izvrši prenos sredstava ili da nije bio svjestan radnji koje poduzima.

Ovakvo obrazloženje je paušalno i kontradiktorno. Naime, na osnovu akta banke i naloga za prenos sredstava zaključuje da je prenos valjan, jer je nalog dobrovoljno potpisao i da nije dokazao postojanje ugovora o zajmu ili poklonu na osnovu kojih bi bio izvršen prenos sredstava. Dokazivanje ove činjenice je bila obaveza tužene, a ne tužitelja, jer je ona tvrdila da je prenos sredstva bio valjan, pri tome je sud zanemario odlučne činjenice i to su da je prenos sredstava izvršen 7 dana nakon zaključenja ugovora suprotno odredbi člana 5. Ugovora o doživotnom izdržavanju, da nalog nije popunio tužitelj nego treće lice, a tužitelj je nalog samo potpisao i da je prenos sredstava izvršen suprotno odredbi člana 4. Ugovora o oročenom štednom ulogu od 15.02.2018. godine, jer tužena nije dokazala da je po zahtjevu tužitelja izvršeno dezorochenje spornih sredstava.

Osim što ukratko izlaže navode iz iskaza tužitelja i svjedoka Z. S., izostala je ocjena ovih dokaza, na što se također ukazuje žalbom tužitelja. Naime, iz iskaza tužitelja sa ročišta od 18.12.2020. godine, čije je navode u bitnom potvrdio i svjedok Z. S., proizilazi da je ugovor o doživotnim izdržavanju zaključen pod prisilom od strane tužene i to samo 10 dana nakon što su se upoznali, da mu je rekla da je braća maltretiraju, zbog čega mu se sažalilo i predložio joj da vidi gdje on stanuje, a nakon što su došli u njegov stan, загрilа ga je, poljubila i rekla da više ne ide iz stana, da je bila korektna sve do zaključenja ugovora, ali se po potpisivanju ugovora prestala brinuti o njemu, da joj je morao dati i punomoć a podizanje novca, da je bez njegovog odobrenja vršila renoviranje stana i mijenjala namještaj zbog čega je morao prodati svo zlato od umrle supruge, da je zabranila bilo kome da iz dolazi, osim njene braće koji su mu prijetili, da je novac blokiran i da mu banka nije dopustila da s njim raspolaže, zbog čega je teško živio, da je pokušao s njom razgovarati u čemu je učestvovao i njen brat S. i bio je sprema dati joj da dio novca, da ga je htjela smjestiti u dom, ali joj je bila skupa usluga doma, da je znao samo za podizanje manje svote novca (1.000,00 KM do 2.000,00 KM), da se nakon što su nastali problemi obratio notar koji je sačinio ugovor, koji ga je uputio da podnese tužbu, što je učinio.

Izostala je i ocjena Ugovora o oročenom štednom ulogu od 15.02.2018. godine, pri čemu posebno valja ukazati na sadržaj odredbe člana 4., zatim naloga za prenos sredstava od 11.02.2019. godine i akta banke od 13.04.2021. godine i niti su ovi dokazi dovedeni u vezu sa odredbom člana 5. Ugovora o doživotnom izdržavanju.

Prvostepeni sud nije cijenio ni okolnost da se tužena nije odazvala ni na jedno ročište, da je odustala od svog svjedočenja i saslušanja svog punomoćnika, a predloženi su na okolnost osporavanja tužbenog zahtjeva za povrat sredstava. U tom pravcu upućujemo na pravni stav, koji je primjenjiv i u ovoj pravnoj stvari, iz odluke Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 P 494156 18 GŽ od 18.05.2022. godine (objavljena u časopisu „Sudska praksa“ broj 92 za april, maj i juni 2022. godine, strana 222 i 223).

Pored toga, sud nije cijenio ni činjenicu da je rješenjem 17.02.2020. godine odredio mjeru osiguranja kojom je upravo zabranio tuženoj raspolaganje predmetnim novčanim sredstvima i da je rješenjem od 11.06.2020. godine to rješenje potvrđeno, budući da je tužitelj po ocjeni prvostepenog i ovog suda, dokazima koje je dostavio uz tužbu i koji su izvedeni u toku ovoga postupka, učinio vjerovatnim potraživanje utuženog novčanog iznosa, a sve u kontekstu odustajanja tužene od dokaza koje je predložila na te okolnosti.

Iz navedenih razloga, počinjene su povrede člana 8., 123. stav 2. i člana 126. Zakona o parničnom postupku, kao i povreda člana 191. stav 4. istog zakona, jer je pobijana presuda je nerazumljiva i nije podbana za preispitivanje, jer nije obrazložena prema propisanim standardima. Jer, samo jasno obrazložena odluka podobna je za preispitivanje po uloženom pravnom lijeku. Kako prvostepeni sud nije postupio na propisani način, na štetu tužitelja je povrijeđeno je pravo na pravično suđenje iz člana II stav 3.c Ustava BiH i člana 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ovim pravnim pitanjem kroz mnogobrojne odluke, bavili su se Evropski sud za ljudska prava i Ustavni sud BiH i izgradili jasne standarde kojih se moraju pridržavati redovni sudovi, prema kojima presuda koja u obrazloženju nema ocjenu izvedenih dokaza, nema jedan od obaveznih zakonskih dijelova presude i nema razloga o odlučnim činjenicama i u takvoj situaciji sud čini neotklonjivu relevantnu povredu navedenih odredbi, što je uticalo na donošenje nepravilne i nezakonite odluke u smislu član 209. Zakona o parničnom postupku. U tom pravcu upućujemo i na stav Vrhovnog suda Federacije BiH iz presude broj 17 0 P 006654 21 Rev od 12.10.2021. godine.

Iz navedenih razloga ni odlučne činjenice nisu potpuno i pravilno utvrđene, a materijalno pravo je proizvoljno primijenjeno.

Naime, pobijana presuda se zasniva na odredbu člana 17. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list Republike BiH“ broj 2/92, 13/93 i 13/94 i „Službene novine Federacije BiH“ broj 29/03 i 42/11), dok je u cijelosti zanemario odredbe člana 124., 132., 134. i 154. stva 1. istog zakona i odredbe člana 146. Zakona o nasljeđivanju u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj 80/2014) kojom su propisana prava i obaveze ugovornih stranaka kod ugovora o doživotnom izdržavanju i člana 152. istog zakona kojim je propisano pravo ugovornih stranaka, da nakon raskida ugovora od suprotne strane može traži naknadu koja joj pripada po opštim pravilima imovinskog prava.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će otkloniti sve nedostatke na koje je ukazano ovim rješenjem i žalbom tužitelja, tako što će ponovo otvoriti glavnu raspravu, provesti dokaze koji su izvedeni glavnoj raspravi 01.10.2021. godine i cijeniti ih na način propisan članom 8. i 123. stav 2. Zakona o parničnom postupku. Prije svega iskaz tužitelja i svjedoka Z. S., Ugovor o doživotnom izdržavanju i Ugovor o oročenom štednom ulogu od 15.02.2018. godine (sa naglaskom na odredba člana 4.), po potrebi, a zavisno od prijedloga stranaka i vlastite procjene, provesti i druge dokaze na osnovu kojih će utvrditi odlučne činjenice, vodeći računa o činjenici da je tužena odustala od provođenja dokaza na okolnosti osporavanja ovog dijela tužbenog zahtjeva, a sve u kontekstu odredbe člana 126. Zakona o parničnom postupku i donijeti pravilnu i zakonitu odluku, koju će obrazložiti na način propisan

članom 191. stav 4. Zakona o parničnom postupku i člana 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Shodno odredbi člana 397. stav 3. Zakona o parničnom postupku, ponovo će odlučiti o svim troškovima postupka, uključujući i troškove za sastav žalbe, shodno odredbama Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata u Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj 22/04 i 24/04).

Budući da stav prvi izreke prvostepene presude, kojim je raskinut Ugovor o doživotnom izdržavanju broj OPU-IP 78/2019 od 04.02.2019 godine nije osporavan, ovaj dio pobijane presude je postao pravomoćan istekom roka za žalbu.

Predsjednik vijeća
Nijaz Krnjić